

Försvar för Baldwin

I REGISTRET till första delen av Churchills bok om andra världskriget står under Stanley Baldwin bland annat: "erkänner sig ha satt partiet före landet". På de sidor hänvisningen gäller ges ett utdrag ur Baldwins beryktade deklaration den 12 november 1936 under debatten om trontalet. Inlägget var en replik till Churchill, som anklagade regeringen för att inte ha rustat upp tillräckligt och i tid och över huvud för en tveksam och vacklande politik. Den särskilt framhävda passagen i Baldwins anförande sökte förklara varför regeringen inte tidigare och med större kraft betonat behovet av en upprustning. Baldwin erinrade om den pacifistiska stämning som rådde i England under åren före 1935 års val: labourpartiet verkade för nedrustning, stickval hade visat att dess propaganda var framgångsrik, särskilt nederlaget i Fulham på hösten 1933. "Min position som ledare av ett stort parti var inte vidare behaglig", förklarade Baldwin. "Jag frågade mig själv om det var någon utsikt... att denna stämning inom ett eller två år kunde förändras så att folket skulle bevilja en fullmakt att rusta upp. Förutsatt att jag hade gått till val och sagt att Tyskland rustade upp och att vi måste rusta upp, tror någon att denna pacifistiska demokrati skulle ha anslutit sig till denna paroll vid detta tillfälle? Jag kan inte tänka mig något som skulle ha gjort ett nederlag vid valen mera ofrånkomligt."

Churchill uttalar att denna Baldwins förklaring "gick i den nakna sanningen om hans motiv över gränsen till det otillbörliga (indecenty). Att en premiärminister erkände att han inte gjort sin plikt i fråga om den nationella säkerheten därför att han var rädd att förlora valet var en händelse utan motstycke i vår parlamentariska historia." G. M. Young, som i sin biografi över Baldwin be-tecknar sig som dennes nära vän,

Stanley Baldwin — erkände han, som Churchill påstått, att han hade "satt partiet före landet"?

men som sannerligen inte varit vänlig, instämmer i huvudsak med Churchill: "Jag tror att aldrig i vår historia en statsman använt en fras så ödesdiger för hans rykte och samtidigt så onödig, så oförståelig." I den första delen av denna sats har Young utan tvivel rätt; det kan påstås att de citerade orden varit huvudvapnet i kritiken av Baldwin.

Flertalet kritiker, bland dem efter allt att döma Churchill och Young, har förutsatt att Baldwin ville försvara sin hållning vid 1935 års val. Vid detta val gick regeringen visserligen in för en viss upprustning, men det skedde i diskreta och något undvikande formuleringar; framför allt byggde man sin propaganda på den allmänna anslutning som vunnits genom beslutet om sanktioner mot Italien på grund av angreppet mot Etiopien. Kritiken av Baldwin har därför inneburit att denne vid det sista valet i England före det andra världskriget skulle ha låtit bli att kräva en upprustning — om vars nödvändighet han var övertygad — av rädsla för att förlora valet.

Den utmärkte historikern D. G. Somervell, tyvärr mest känd för sitt sammandrag av Toynbees stora verk, har i en stridsskrift mot Young (Stanley Baldwin, an Examination of M. G. M. Young's Biography) framfört en annan hypotes. Då Baldwin höll sitt omstridda tal i november 1936 — som vanligt säkerligen utan nämnvärd förberedelse — avsåg han att förklara varför han inte snart efter nazismens maktövertagande utlyste nya val under parollen om ökade rustningar. Baldwins tanke var att först 1935 nyval med rustningskrav var möjliga, och då han sade orden om ett "ofrånkomligt nederlag vid valet" menade han inte valet 1935, utan ett val tidigare, ett imaginärt val. 1935 års val åter var trots allt så pass klart byggt på upprustningstanken att den konservativa regeringen sedermera ansåg sig ha fullmakt att driva igenom en betydande ökning av försvarsbudgeten. Somervells mening delas helt av recensenten i Economist. Vad Baldwin ville säga år 1936 var i korthet: "Uppenbarligen var den enda möjligheten att vänta tills vi kunde få en fullmakt att upprusta, och det fick vi 1935."

Vid en genomläsning av talet efter den förda debatten blir man, såvitt jag förstår, övertygad om att Baldwins kritiker har orätt, att Somervell och Economist har rätt. Baldwin ville endast säga det ganska banala, att han dröjde med nyval till dess folkstämningen hade ändrat sig efter den pacifistiska högkonjunkturen. Att han blivit missförstådd beror på att han själv talade om att han genom sitt erkännande visade en "förfärande uppriktighet". Hade han inte sagt

de orden, hade deklarationen aldrig uppmärksamats. Det underligaste i historien är, såsom Economist påpekar, att Baldwin, som några månader efter talet tog avsked, aldrig sökte försvara sig. Möjligen ligger orsaken helt enkelt i Baldwins notoriska tröghet, hans ovilja att bråka och kanske också i att han inte riktigt kom ihåg var han menat med sina ord.

Somervell försvarar Baldwin mot Churchill och Young även på en rad andra punkter. Det är helt verklighetsfrämmande att i efterhand påstå att England borde ha inskridit vid Hitlers remilitarisering av Rhenlandet 1936, hävdar han; en sådan aktion skulle inte ha tolererats av brittisk opinion. Lika efterklok är det då bland många Churchill och Duff Cooper säger att England antingen borde ha lämnat Italien fria händer i fråga om Etiopien eller också skulle ha genomfört verkligt kännbara sanktioner eller ha gått till krig; den slappa mellanlinje som valdes var den enda möjliga med tanke på den engelska folkmeningen, Frankrikes hållning och USA:s vägran att effektivt medverka. Somervells erinringar, liksom en del andra inlägg, tyder på att en reaktion är på väg mot den historieskrivning som fördömer den brittiska förkrigspolitiken och ser Churchills skildring av detta skede som den i allt väsentligt riktiga.

Parentetiskt må anmärkas att Churchills framställning av åren före kriget inte bara är till ytterlighet subjektiv, utan ofta sakligt ovederhäftig; man är förvånad över att inte en kompetent granskning skett före utgivningen av boken och att inte en skarpare kritik framkommit. På sida efter sida påträffas oriktiga uppgifter om tyska förhållanden och händelser; slarvet går så långt att även val-siffror o. dyl. är grovt felaktiga. Churchill, som hela tiden varit relativt Francovänlig, ger en redogörelse för uppkomsten av den "nationella" revolutionen, som är absurd i sin bristfällighet; bland annat tycks han tro att kommunisterna var nära nog de styrande i den spanska republik som Franco störtade. Churchills prestige och det storslagna i hans allmänna uppläggning tycks ha av- från ett påpekande av de elementära och samtidigt för- ngen väsentliga fel.

HERBERT TINGSTEN

Mars 8 l. 3 k.
1 ul. 2 m.

f. a 14